

Datum
2025-03-21

Vår handläggare
Mónica Campos Labbé
0151-19100, 0707-938896
monica.campos-labbe@vingaker.se

Vår beteckning
SN 2025/67

Er beteckning
Fi2025/00415

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Förslag till Remissvar SOU 2025:20 Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet

Sammanfattning

Socialnämnden i Vingåkers kommun instämmer i att felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemet ska bekämpas gemensamt på en nationell nivå. En kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet skulle leda till ett bättre resursutnyttjande, därmed högre välfärd inom kommunen och det svenska samhället i helhet. Kommunen anser dock att utredningen inte har lyckats med en rättvis kartläggning av omfattningen av felaktiga utbetalningar från kommuner och regioner till enskilda individer, företag och föreningar, vilket gör att de föreslagna åtgärderna och dess konsekvenser saknar verklighetsförankring för vår kommun och dess verksamhet. Kommunen motsätter sig till samtliga författningsförslagen och avstår från att förorda något av de alternativa författningsförslagen. Synpunkterna begränsas till de delarna i materialet i betänkandet som kommunen anser som bristfälliga och bör undersökas grundligare.

Synpunkter som bör beaktas

- Kartläggning av omfattning av felaktiga utbetalningar i kommuner och regioner som en av de utgångspunkterna utredningens samtliga författningsförslagen grundas på.¹
- Proportionaliteten mellan den enskilda kommunens omfattning av misstänkta felaktiga utbetalningar och integritetsintrång enligt uppgiftsskyldigheten som utredningens samtliga författningsförslagen grundas på.²

¹ Del 2, kapitel 7–9 SOU 2025:20.

² Del 4, kapitel 13–16 SOU 2025:20.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar

Storstadsområdena med närliggande kommuner och stora kommuner har kommit längre i arbetet mot felaktiga utbetalningar eftersom brottsligheten och omfattningen av felaktiga utbetalningar är större än i mindre kommuner. Mindre kommuner däremot behöver utveckla och/eller stärka deras arbete mot felaktiga utbetalningar där omfattningen av felaktiga utbetalningar är mindre eller okänd. En annan avgörande faktor är den enskilda kommunens självstyrande, det vill säga hur kommunen har organiserat sin verksamhet genom att exempelvis se över behovet av ekonomiskt bistånd, ekonomiskt stöd och privata utförare av välfärdstjänster.

Det innebär att behovet för att förhindra, förebygga och upptäcka felaktiga utbetalningar bör anpassas efter den enskilda kommunens förutsättningar och kostnadseffektiva åtgärder hos några kommuner kan utformas utan att göra intrång i kommunens självstyre eller medborgarnas integritet.

Graden av avsiktlighet

De negativa effekterna av felaktiga utbetalningar beroende på graden av avsiktlighet i handlingen/ beteendet som leder till en felaktig utbetalning påverkar val av åtgärden. En felaktig utbetalning kan vara en oavsiktlig eller avsiktlig handling där den avsiktliga handlingen kan utformas systematisk och organiserad.

Det innebär att graden av avsiktlighet i samband med omfattningen av felaktiga utbetalningar avgör också valet av åtgärder. Åtgärderna kan vara allt från bättre informationsinsatser och egna kontroller inom kommunen till polisanmälningar.

Utvecklingen av välfärdsbrottlighet

Utredningen talar för en accelererat geografisk spridning av välfärdsbrottlighet bland landets kommuner när möjligheterna för ekonomisk vinning krymper hos myndigheterna på grund av effektiviserade av kontroller. Ekonomisk brottslighet är en dynamisk process där strategier anpassas i syftet att maximera den egna vinsten. *Det innebär att när det blir svårare att tillskansa sig offentliga medel kan kriminella ändra verksamhetsriktning till en sådant med säkrare avkastning men som också kan avgöra ett hot för den kommunala välfärden. De valda åtgärderna mot välfärdsbrottslighet bör därför även beakta olika brottsupplägg som hotar det kommunala välfärden i sin helhet och inte begränsa sig till underrättelser.*

Informationsbehov

Utbetalningsmyndighetens informationsbehov som utredningen gör anspråk på innebär att kommunen är skyldig att lämna ut all information om beslut på ekonomiska förmåner, ekonomiska stöd och ekonomiskt bistånd inklusive utlåtande, bilagor, kompletterande uppgifter och utbetalningar.

Det innebär att bryta mot patientsekretess och personlig integritet kommer att försvåra de skyldigheterna kommunen har gentemot de svaga medborgarna vilket leder till

negativa konsekvenser för kommunala välfärdstjänster. Till skillnad från myndigheternas välfärdssystem som bygger på en omfördelning av offentliga medel, bygger den kommunala välfärden på en ömsesidig tillit mellan den kommunala välfärdsutföraren och medborgaren.

Utbetalningsmyndighetens övriga ansvar

Utredningen beskriver otydlig de övriga uppgifterna Utbetalningsmyndigheten ansvarar för. Utbetalningsmyndigheten har i uppgift att utveckla och sprida kunskap om beteenden, upplägg och metoder i välfärdsbrottslighet samt bidrar med information och analyser till den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet.

Det innebär att personuppgifter, känsliga uppgifter och sekretessbelagda uppgifter kan komma att spridas bland 14 olika myndigheter och ytterligare tolv nätverksmyndigheter där det facto endast 10 % av kommunala utbetalningarna uppskattas till felaktiga utbetalningar. Utredningen borde ta hänsyn till att 90 % av utbetalningarna är korrekta, vilket innebär att ett flertal sårbara enskilda individer och seriösa företag av välfärdstjänster riskerar integritetsintrång av de författningsförslagen som utredningen kommer fram till.

Informationsutbyte

Informationsutbyte mellan kommunen och Utbetalningsmyndigheten innebär en uppgiftsskyldighet hos kommunen och underrättelseskyldighet från myndigheten. Utredningen konstaterar att uppföljning och kontrollarbetet hos kommuner och regioner bör stärkas och att processen med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar har kommit olika lång mellan kommunerna.

Det innebär att kommunerna där kompetens och kunskap om felaktiga utbetalningar saknas och där kommunens förutsättningar är bristfälliga kommer inte kunna hantera dessa underrättelser. Förslaget anses inte vara effektivt ur en verksamhetssynpunkt eller kostnadseffektivt eftersom ju lägre kunskap och kompetens hos en kommun desto högre kostnader för att kunna hantera underrättelserna där förmodligen är omfattningen av felaktiga utbetalningar liten.